

Lille Svend

Lille Svends død ændrede mange af mine kammerater. Godt nok var vi efterhånden blevet forvandlet til nogle hårde bananer.

Men jeg blev skræmt af den forråelse og afstumpethed som deres had viste sig i; deres tolerancetærskler var meget nær nul.

Værst kom det til udtryk, da jeg med den 35 årige Teddy, der var et besindigt væsen, ordnede Louis begravelse i sygekassen Fremtiden. Teddys had og raseri over den behandling funktionærerne havde givet Louis mor skræmte mig.

Had får fredelige mennesker til at glemme alt om næstekærlighed.

1944 – 45 – Lille Svend – glimt af et sjældent kammeratskab
 Under krigen indsamlede arbejdskammerater 96.- kr. hver måned på Lille Svends arbejdsplads – på min blev det til 30.- kr. Disse penge delte vi – først fra november 1944 skal jeg have fået 275 kr. fra modstandsbevægelsen pr. måned. Det påstår man – men jeg erindrer ikke, at jeg har modtaget penge – vi var fattige som kirkerotter.

En kriger med kolde fødder

Snevejr – sjap – slud – vinden hyler i tagskæggene – skomagerdrengene og snefnug store som stegepander pisker gennem luften.

En formiddag mødtes Lille Svend, Mik og jeg ved Kvæsthusbroen. Rystende af kulde stod jeg og hakkede tænder iført stor, sort militærfrakke med kraven op om ørerne og skihuen slået helt ned. Lige over for mig stod Mik i en tynd vindjakke. Han havde kun en ternet skjorte indenunder, og han havde ikke lynet eller knappet. Jeg kunne se ham helt ned til navlen, hvor snefnug efter snefnug landede og smeltede, han nærmest svedte.

Lille Svend så på mig og spurgte:

– «*Er du syg, John?*» – «*Nej!*» – «*Fryser du?*»

– «*Ja, for Fanden, mine støvler er fulde af vand.*»

– Jeg tog den ene støvle af og hev pjaskvåde aviser frem, hældte vand ud og stoppede tørre aviser i. Skistøvlerne havde jeg fået i konfirmationsgave i 1940, og da man ikke kunne få forsålet sine sko og støvler, var der ikke andet at gøre end at slå slidsøm under.

Resultatet blev, at sålerne til sidst revnede og faktisk ikke var andet end huller og sprækker. Næste gang jeg møder Lille Svend, dukkede en gut op på en trehjulet ladcykel med et bjerg af store tøjsække.

– «*Det er til dig, John. Kig engang.*» Jeg åbnede en sæk, pragtfulde nye fedtlæderstøvler med den næsten uopslidelige, vandtætte bjørnelædersål, og i næste sæk var solide sko.

– «*Det er til dig, John, tror du, at du kan finde et par, der passer?*»

– «*Hvor har du stjålet dem?*»

– «*Min fidus. De har ikke flere på lager.*»

Lille Svend havde med Vanløsegruppen holdt hele skofabrikken Vedela op, for at jeg kunne få varme og tørre fødder. Dansk arbejde har altid leveret det bedste af det bedste til eksport, og dette arbejde for tyskerne var prima, prima. Tyskerne kæmpede ved fronterne med dansk bjørnelæder under fødderne, og vi danskere gik på pap. Værnemageren var tvunget til det, men tjente fedt på det.

På et besøg hos Mik i 1999 fortæller denne:

– «*Jeg stod en dag inde i byen med Lille Svend. Jeg peb, for jeg havde ikke fået mad i flere dage, jeg var halvdød af sult.*»

Vi spiste hos Nelly på det tyske hotel, hun arbejdede på. Vi var fattige som kirkerotter, men alligevel fik BOPA skrabet så mange penge ind, at man kunne købe sprængstof af tyskerne.

Den Lille siger så: – *«Det er ikke noget problem, det klarer vi nemt, du kan bare gå med mig, så kan du æde dig syg i Danmarks bedste mad.»* Det vrimlede med tyskere, men vi gik stille og roligt ned i en kælder med et kæmpestort køkken. En trivelig kone kom og spurgte:

– *«Hvad kunne de herrer tænke sig i dag? Som forret kan jeg anbefale.»*

Og hun remsede op. Duften af mad og hendes lange opremsen fik mine tarme til at skribe, jeg blev bange, for det måtte kunne høres langt væk. Vi spiste ikke, vi åd nærmest. I begyndelsen skovlede jeg bare den lækre mad ned, og på et tidspunkt kommer konen og siger:

– *«Tag det roligt unge mand, du bliver jo syg og brækker det hele op igen, sådan som du vælter i dig.»*

Ude igen, siger Lille Svend:

– *«Nåh, hvad siger du så, er det ikke en fed fidus?»*

Nu kunne jeg fortælle Mik, at denne fede fidus var min og kun min. Den Lille havde svigtet en klar aftale, for da jeg gav den videre til ham, havde jeg udtrykkeligt sagt, at fidusen var kun til ham, ingen andre.

– *«Du er jo så blødhjertet og blødpattet,»* sagde jeg, – *«man kan risikere, at du inviterer det halve København, og at de bare sidder og æder min mad.»*

Da vi nærmede os jul, kunne jeg godt mærke på Lille Svend, at der var noget, som trykkede. – *«Er der noget galt?»* – *«Næ, nej, det var der såmænd ikke, men hvor skal du holde jul?»* *«Jeg skal spørge tante Nelly (vor kogekone), om hun vil have os.»*

Hvordan hun bar sig ad med at stjæle Danmarks største og fedeste gås fra tyskerne og få den ud igennem vagterne, aner jeg ikke, men lækker var den, og på mine nethinder har jeg stadig billedet af Lille Svend, der ligger på sofaen med opknappede bukser og udspilet mave efter vores helt ukristelige ædegilde. Det blev Lille Svends sidste jul. I februar 1945 faldt han under en aktion, der skulle have været hans svendestykke, men som endte i fiasko.

Dette udklip blev bragt i illegale blade:

»Patriot faldet

En af Danmarks ypperste Frihedskæmpere er faldet. Svend kaldtes han af sine Kammerater, for hvem han var det store Ideal. I rigt Mål ejede han Egenskaber, som gjorde ham vellidt af alle, han kom i Berøring med, thi altid var han jævn og ligefrem og aldrig imponeret af sine egne Bedrifter. Et Mandfolk var han, og hans Mod, Punktlighed og Organisationsevne forenet med en sjælden Ildhu prægede ham, lige til han faldt på sin sidste Aktion for den Sag, han elskede og satte højest af Alt. Et smerteligt Tab er påført hans Kammerater.

Æret være hans Minde»

Efterhånden var jeg blevet forrået – afstumpet og havde af kammerater fået den lidt smigrende betegnelse: John kører kun med korte lunter.

Men efter Lille Svends død kunne jeg med ængstelse og bekymring notere mig, at de kammerater, jeg havde ansvar for, nærrede et uudslukkeligt had, som bevirkede, at deres tolerancetærskel var forrykket. Aktioner blev nu udført på en måde, som vi ikke ville have drømt om bare et halvt år tidligere.

Træning – leg midt i alvoren? Paniske oplevelser

Stimmungsbericht

Jeg har nævnt tidligere, hvordan jeg halsede af sted med tungen ud ad munden fra arbejde, hjem til en mad, der brændte vabler i munden, eller som ofte slet ikke var færdig, for lidt senere at møde gruppen og i praksis lære dem at lave sabotage.

Bilværkstedet på Tingvej lå lige på vejen til Teknisk Skole, og da jeg efterhånden kendte værkstedet som min egen bukselomme og folkene dér kendte mig fra to afvæbninger og til sidst i alt tre eller fire sprængninger, var det et ideelt lærested for at lære nye kammerater en simpel omgang med sprængstoffer.

Efterhånden havde jeg til min store tilfredshed lært at sende en Opel lastvogn til himmels med samlet førerhus. Jeg kan stadig se førerhusene i tredje – fjerde sals højde før de faldt fra hinanden. I dag må jeg nok indrømme, at jeg, når skidtet røg i luften, ikke kunne dy mig for at prale lidt.

Men 600 g trotyl anbragt mellem motor og gearkasse er sagen. For god ordens skyld må nævnes, at andre bilfabrikater ikke var skruet nær så godt sammen og derfor gik skilt ad allerede i første sals højde. På en af aktionerne har vi tændt for ladningerne, og da vi løber ud gennem porten siger en forholdsvis ny mand:

– *«For Satan, jeg har glemt min pistol.»*

– *«Hvis du skynder dig, kan du godt nå det,»* siger jeg.

Han er i tvivl. Han tøver. Jeg retter mit jern (pistol) mod ham.

– *«Du kommer ikke levende ud uden din pistol, vi har kammerater, der er døde af at skaffe dem.»* Leif Hansen, kaldt Torben drog af i fuld galop, jeg ventede på ham i porten og stopper ham.

– *«Vent her, ellers risikerer vi at få hele lortet i hovedet.»*

På en af aktionerne stjæler vi en underskøn Opel Kaptajn, to dørs, 6 cylindret, bensindreven, en hurtig sag. Børge Dahl, kaldt Teddy, en af mine bedste kammerater, den eneste «gamle» mand, i gruppen, (35 år), pillede ved den, og da vi fyldte den med tysk flyverbensin, blev den noget af en racer. Teddy havde kørt Monte Carloløb og var en virkelig dygtig chauffør.

Nogen tid efter kommer Lille Svend med den besked, at bilen skal afleveres igen til ejermanden, da denne, en værnemager (arbejdsgiver, der arbejdede for værnemagten) havde tilbudt et større beløb til modstandsbevægelsen som løsesum. En aften henter vi vognen, der var gemt i garagen til en privat villa, og sammen med Poul Petersen kaldet Palle, og Leo kører vi lidt rundt for at få nogen rutine. Ellers kendte vi kun de død langsomme gengas-lastvogne. Vi har parkeret med stoppet motor på en lille, meget mørk sidevej, med en meget stor bred, «veloplyst» vej på den anden side af en tværvej.

Jeg sidder ved rattet, og netop som drengene har fået deres maskinpistoler skilt ad, ser jeg noget blinke i det mere end svage lys fra en gadelygte. Pludselig går det op for mig, at det er 6 tyske feltgendarmer (tysk militærpoliti). Lyset blev reflekteret fra deres stålhjelme og af de messingskilte, de havde hængende på brystet.

En af dem får øje på vognen, siger noget til de andre, og de vender sig mod bilen. – «*Ud – ud for Satan,*» skreg jeg.

Palle var straks ude, men Leo måtte først skubbe til mit ryglæn, så jeg blev presset mod gulvet, jeg drejede nøglen om og gav fuld gas, speederen i bund. Vognen havde stået i andet gear, den sprang frem som en raket – lige ind i flokken i selv samme sekund, som dørene smækkede i. Det bumpede og skramlede en del, fordi Opel Kaptajnerne var lavet af meget tynd plade. Nede fra gulvet stirrede jeg op og styrede ved at køre efter gadelamperne, der hang pænt midt på den brede vej.

Uafbrudt ventede jeg, at maskinpistolerne ville glamme, men det udeblev; uden at sagtne farten kravlede jeg op på førersædet. Jeg var skræmt fra vid og sans, men det var ingenting mod det, jeg nu oplevede. Tværs over køleren lå en politisoldat klamrende sig til viskeren og et bakspejl. Jeg greb efter pistolen, en P 38 med udvendig hane. Den hang fast i frakkeforet, jeg flåede, men den sad stadig fast. I mellemtiden forsøgte jeg at bruge noget, jeg havde lært i min skoletids fysiktimer; nemlig om hastighed og acceleration.

Hvad vil der ske, hvis du bremses?

Foden over på bremsen, bilen stod næsten på næsen. Han kørte lige ret frem over køleren; et bump og noget hoppen, da hjulene gik over ham. Jeg var fri. Resten af vejen trådte jeg vande, dvs. forsøgte at dæmpe min nærmest paniske rædsel, forsøgte at komme op til overfladen igen. Bilen bliver parkeret i en park mellem træer og buske, og jeg finder både Palle og Leo i god behold. Nu skal bilen igen køres hen i nærheden af Tingvej, vi er blevet lidt klogere. Suomierne bliver samlet igen, jeg vil ikke styre, næ, jeg vil sidde ved siden af med ruden nede klar til at fyre løs.

– «*Det her er noget fis*» siger jeg, – «*vi gør det for nemt for dem.*»

Bilen startes, Palle sætter i bakgearet, den rokker sig ikke ud af stedet. Hvad er der galt? Vi roder rundt i mørket, føler og famler os frem.

En gren er smuttet ind mellem kofanger og skærm. Hvad nu? Vi har mest lyst til bare at sive væk, men den står for tæt på vore tilholdssteder. Palle skaffer en sav, og en sabotør får en ny rolle, som skovhugger. Bilen bliver nu flyttet og efterladt helt uden problemer, og jeg afgav det løfte, at jeg aldrig mere ville lege med biler, løftet holdt jeg.

Lettet kunne jeg drage «hjem» til Bitten

Bjarne, Louis Hansen dræbt under en afvæbning på et tidspunkt, hvor den lille generalstab og deres samarbejdspartnere – samarbejdspolitikerne havde lagre med våben og ammunition.

Bjarne var et af de mange ofre for Den skæve Våbenfordeling.

En ustraffet forbrydelse mod aktivt kæmpende modstandsfolk.

Bjarne Hansen kaldet Louis,

faldt som et af mange ofre for den skæve våbenfordeling. Min gamle gruppe strejfede rundt efter Hipoer og møder en eller to tyske officerer med dejlige skydere.

De forsøger at holde dem op, men der går kage i det. Louis kan ikke få sin maskinpistol hurtigt nok frem, den hænger fast i frakken, og den ene tysker når at trække sin pistol – skyderiet starter.

Under dette dukker tyske lastbiler op med maskingeværer på taget og drengene flygter til alle sider. Louis bliver tilbage, og dækker kammeraterne. Palle skal jeg møde i Smallegade, han er for sent på den, noget må være gået galt. Katastrofen lyser ud af ham.

Han slutter sin beretning af med:

– «Jeg er helt sikker på, at jeg er den eneste overlevende, de andre er dræbt eller taget til fange.»

Jeg forsøger at trøste og berolige ham. Vi deler nu de steder imellem os, hvor vi ved, at drengene vil give livstegn fra sig, hvis de stadig er i live. Det giver pote hver gang, men vi mangler Louis.

Denne våbentilladelse er ægte.

Ville tyskerne kontrollere i deres arkiver - ville de finde

Alles in Ordnung.

– «Kender du hans logi, Palle? Okay! Lad os tage derud, men vi må have folk på gaden til at dække os».

Louis boede til leje hos en ældre dame. Hun stirrer bekymret på os, da vi beder hende lukke os ind på værelset. Vi finder intet, tyskerne kan bruge mod os.

– «Undskyld frue, ved De, om den unge mand har gemt ting og sager andre steder? De kan vente besøg af det tyske politi når som helst.

Hvis De bliver spurgt, har vi ikke været her.»

– «Er der sket ham noget? Han var sådan en nydelig, ung mand.»

– «Det er det, vi prøver at finde ud af.»

På min vej over Knippelsbro går en af vagterne lige direkte hen mod mig, hans maskinpistol hænger vandret, klar til skud.

Det er helt vanvittigt, jeg har Colten på mig, men ikke mit Waffenschein. (tysk tilladelse til at bære pistol)

Skal jeg tage billetten, skal han med på rejsen. Jeg får lindet Colten rundt i lommen, afsikret og spændt hanen. Men pludselig råber han til en vagt bag mig, som han bare vil snakke med.

Jeg var skræmt – ved at blive **panisk**. Senere skal jeg møde Teddy på Vodroffsvej. Ved Frihedsstøtten er jeg pludselig spærret inde mellem to kæder af feltgendarmer. «Roligt» stiger jeg af cyklen, trækker den med begge hænder på styret hen til en soldat sidst i kæden og spørger:

– «*Guten Abend. Bitte, wie spät ist es?*»

Han ser på sit ur og fortæller mig venligt, hvad klokken er. Jeg kan passere. Ved Vesterbrogade – Frederiksberg Allé er der en ny razzia, men den undgår jeg ved at smutte gennem en passage. Hos Teddy ankommer jeg temmelig oprevet og med sved på panden.

De har haft de samme oplevelser og er lige så stakåndede.

Det er, som om tyskerne har sat alt disponibelt mandskab på gaden i aften. Her sidder vi så, mismodige, nedtrykte og diskuterer, hvad kan vi gøre? I aften kan vi ikke gøre mere. Det er for farligt at gå ud, nerverne hænger tyndslidte uden på tøjet.

Alle, som Louis har viden om, er advaret, ingen af vore depoter kan han røbe, vi kan kun vente. Trætte, udslidte, går vi til ro.

Palle tog en lænestol og to stole, jeg tog gulvet, men ligesom vi er ved at falde i søvn, hører vi en bildør smække.

Hen til vinduet, linde på mørklægningsgardinet, vi kan skimte en Hipovogn. Tøjet er allerede på.

– «*Palle, prøv at smutte op ad køkkentrappen. Kommer de, må du bare plukke dem. Tag skoene med. Jeg tager hovedtrappen.*»

– «*Du bliver her Teddy.*»

Uden en lyd lindede vi dørene op, og med skoene i den ene hånd og pistolen i den anden listede vi en etage op. Sekunderne føltes som minutter, minutterne som timer. Endelig hørte vi vognløb smække, de kørte igen. Vi samledes endnu engang, måske mere paniske end før.

Vi var mere end trætte af denne forbandede krig.

Ville den dog aldrig få ende?

Næste morgen kører vi til en Falck Station i Rødovre og forhører os, om de har haft en udrykning dagen før til Brøndby.

Tøvende siger de ja, og da vi presser dem, fortæller de, at de har samlet liget op af en ung mand; han var fuldstændig gennemhullet.

– «*Kan I beskrive ham?*»

Beskrivelsen passede desværre alt for godt på Louis.

Da de havde kørt Louis til Retsmedicinsk Institut, tog vi derud.

Nu kunne tyskerne sidde derinde og vente med et stille håb om, at vi ville dukke op.

Vi får fat i et tilfældigt bybud og forklarer ham vort problem. Jeg tager legitimationskortet fra ham og noterer hans navn og adresse ned.

– «Ved du, hvorfor jeg gør det?»

– «Ja!» Siger han, „hvis jeg stikker jer, ved man, hvem man skal skyde.“ „Bare tag det roligt, det her klarer far som en svedske.»

Han er kvik. Han drager af, og vi ser ham gå ind med en pakke, så han har en god forklaring. Da han kommer ud igen, stiler han direkte mod os og siger:

– «Der er ingen problemer. En dame vil komme ud, hun har hvid kittel på, hvis I følger hende, kommer I ind ad en bagdør.»

– «Fint! Tak skal du have.»

Han er rørt over vor taknemmelighed, den dag kunne vi spise af hånden af hvem som helst.

– «I har vel ikke brug for en frisk mand?» «Senere, måske.»

Damen får nogle oplysninger og er ikke i tvivl. Hun trækker en bære ud, trækker et klæde væk. Jo det var Louis.

– «Ved I hvem han er?» – «Ja!»

– «Vi vil gerne have præcise oplysninger. Det legitimationskort, han havde på sig, var jo falskt.»

– «Vi kan give Dem hans navn, mere har vi ikke nu, men De kan få besked lige så snart, vi har de rigtige oplysninger.

– Har tyskerne foretaget sig noget?»

– «Nej.» „Har han familie, forældre?» spørger hun.

– «Ja.» „Hvem giver dem besked?»

– «Det må vi nok hellere gøre.»

Vi skred. Hidtil havde det været en tung gang, men det, der var tilbage, var ikke lettere, tværtimod.

Der var langt, meget langt ud til forældrenes lille parcelhus i Tårnby.

Tankerne kværnedede rundt. Ville de tage det, som jeg troede min moder ville? Hvordan skulle man få det sagt?

Familien sad samlet om aftenmaden.

Alle var klar over, uden at spørge, at noget var galt, men hvor galt?

En lillebroder og en søster så på os med store øjne. Moderen kendte Palle, da han og Louis havde været skolekammerater. Faderen sidder stille, han virker forsagt, forslidt. Når han taler, vidner hans sprog om en opvækst nord for København, Hellerup, Gentofte, men det nydelige sprog passer ikke til hele hans duknakkede optræden med et par hænder store som skovle, skorpede af arbejdsmandens hårde slid.

Moderen bryder resolut den efterhånden pinefulde pause og spørger Palle: – *«Nå, du er jo en sjælden gæst, hvad bringer så jer herud i dag?»*

Ingen tvivl, det var hende, der havde bukserne på i den familie. Jeg skotter op til hende, hun kender da svaret, hun har gættet budskabet.

– *«Joh, Bjarne (Louis var dæknævnet), har været ude for et uheld, en ulykke.»*

– *«Er han kommet til skade?»* spørger faderen.

– *«Ja!»* – *„Hvor slemt er det?»*

– *«Så slemt, som sådan noget kan blive,»* siger Palle.

– *«Er han død?»* spørger moderen. *„Ja!»*

– *«Hvordan er det sket?»*

– *«Tyskerne har skudt ham.»* Faderen stirrer vantro på os.

Dengang forstod jeg det ikke, men faderen fik efter krigen en dom for som nazist og landsforræder at have været sabotagevagt.

For ham var nazister og tyskere vennerne. Han havde ikke drømt om, at de på noget tidspunkt ville skade ham eller nogen i hans familie.

En verden brød sammen for vore øjne.

Moderen ville have facts på bordet. Nu fortalte jeg, at deres søn havde været en god sabotør. Hvis de havde hørt svensk eller engelsk radio, havde de måske hørt en aktion fra en fabrik, der blev sprængt i luften. Den havde deres søn været med på. Videre, at sønnen under en ildkamp havde kæmpet til sidste patron, havde dækket sine kammerater, så de kunne slippe væk, at han havde dræbt en del tyskere, før han selv blev dræbt.

Jeg følte min forklaring som tom, krigsliderlig bragesnak, men var den ikke bedre end ingenting? Jeg gjorde alt for at trøste, for ligesom at lægge plaster på såret.

Faderen sad hændervridende, stammende,

– «*min ældste søn, dræbt af tyskere, min søn, sabotør?*»

Vi havde skævet til maden, men der var ikke en krumme tilbage, børnene havde nærmest slikket tallerkenerne. Vi måtte lade sulten skrumples videre i vore slunkne maver.

Nå, vi skulle videre i dagens tekst, og jeg gik over til det praktiske. Ville moderen tage ud på Retsmedicinsk i morgen? Ja, det ville hun absolut. – «*Kan De tage Bjarnes papirer med? Derude vil man gerne have de nøjagtige oplysninger. Hvis De får problemer, ligegyldigt med hvad, lægger De en besked i et af vore brevsteder. De kan lade et af børnene aflevere den. Hvis det er nødvendigt, kontakter jeg Dem.*»

To dage efter reagerer hun, sygekassen vil ikke betale til begravelsen, fordi Louis havde ikke betalt sit kontingent.

Jeg kontakter hende og spørger noget tvivlende:

– «*Fortalte De ikke, at Bjarne havde været sabotør, og at han var dræbt i ildkamp med tyskere?*»

Jo, det havde hun da, men de sagde, at det spillede ingen rolle, og man kunne vel ikke forlange, at sygekassen skulle betale for andres dumheder.

– «*Kan De beskrive den fyr for mig?*»

Det gjorde hun. I al sin sorg, med sine uoverskuelige problemer følte hun, at disse arrogante skrankepaver havde ydmyget hende ved at tale ned til hende. Hun følte, at de havde hånet hende, denne forslidte, beskedne, uanseelige arbejderkvinde.

Hun var ubeskriveligt ulykkelig, de fyre havde ikke gjort hendes sorg mindre. Jeg får, forarget, som jeg er, fat i Teddy og beder ham hjælpe mig med at få formaliteterne på plads.

Han tøver ikke, han har følt min vrede, mit had.

– *Med største fornøjelse, min dreng.*» (Teddy var 35 år gammel og jeg 19)

Ankommet til sygekasselokalet, siver vi ind og blomstrer. Ingen tager notits – af os fattigrøve; 4 ekspedienter + to kunder udgør forsamlingen; en lille, grå, slipseklædt maddike går højrøvet rundt.

Betragter man ham, er man ikke i tvivl. Han udstråler; her er jeg. Jeg er denne verdens navle. Jeg er en mand, der har magt. Denne penneslikker havde sikkert mindre i hyre end en arbejdsdreng, men han var da pænt klædt. Han passede til moderens beskrivelse.

– «Må jeg ikke nok ordne ham?» spørger Teddy.

Dette er den helt store kærlighed ved første øjekast.

– «Vi må klunse om det, for jeg vil også godt give ham lidt opdragelse, det trænger han til».

Planlægning af det videre forløb var unødvendigt, det var bare at gå til makronerne. Da kunderne er ude, låser jeg døren, og Teddy har jernet (pistol) fremme i samme sekund.

Han råber: – «Hvis nogen forsøger at lave numre, slå alarm, eller hvad Fanden de ellers kan finde på af dumheder, så dør de. Forstået?»

Ingen var i tvivl. Alle sad musestille.

Maddiken kaldte jeg hen til skranken og forklarede ham stille og roligt, hvorfor vi var kommet i audiens hos netop ham, hans velærværdighed. Han kendte sagen, den havde han behandlet og afsluttet, Louis var i restance, der var ikke noget at komme efter. Basta.

Teddy blev flintrende gal, han var mildt sagt rasende; inden skiderikken nåede at blinke, havde Teddy fat i hans skjortekrave og hev ham ind til sig.

– «Nåh, den sag er afsluttet og af dig, din elendige, stinkende lort? Nu skal jeg afslutte dig, så din familie ikke kan kende dig igen.»

Underbiddet var skubbet frem, øjnene glødede af indestængt had og raseri, også jeg blev bange for ham.

Lynhurtigt sprang jeg over skranken, vristede fyren ud af hænderne på Teddy, holdt godt fast i maddiken, stak Colten, op mellem øjnene på ham og siger til Teddy:

– «Nej, du kan tro, det er løgn. Det svin her får du ikke fornøjelsen at skyde hovedet af, han er min.»

Det er et ret anseeligt hul, sådan en Colt har (kaliber 11,45), og da han glør ind i munden er det helt slut; han brød fuldstændigt sammen. Damerne sad musestille, men de skjulte øjekast røbede, at de af deres hele og fulde hjerte nød seancen, de undte ham den røvtur, han fik her. Han kunne ikke stå på benene, han var kollapsede.

Vi halede ham op på skranken. – «Nå din lille højrøvede lort, har du noget, du vil betro os, inden vi ekspederer dig?» Han hakkede og stammede en masse uforståeligt af sig.

– «Tal højt. Tal, så vi kan forstå dig.» Havde dog han bare vidst.

– «Fortalte moderen dig ikke, at sønnen var dræbt i kamp med tyskere?

Hånedu du ikke bare den stakkels moder? Spurgte du din overordnede?»

– «Ja! Det var ikke ham, der bestemte, det var direktøren.»

– «Du er fuld af løgn, den afgørelse har du truffet på egen hånd, det har du jo lige pralet af. Hvor har vi din direktør?»

Han peger mod en dør i den anden ende af kontoret.

Til damerne siger jeg: –«Husk, hvad vi har sagt.»

Vi braser ind, slæbende på skvattet. Direktøren optræder værdigt, han prøver at holde facaden. Sagen er korrekt behandlet, der kan ikke ændres på den afgørelse. Han ævler videre i kancellistil, jeg afbryder ham, for det er slut med både min og Teddys tålmodighed.

– «Vor tid er begrænset, har De forstået, at en af vore venner er dræbt i kamp med tyskerne, og at han skal have en ordentlig begravelse?»

–«Ja, men reglerne og lovene er jo sådan, at bla', bla'!»

Han ville fortsætte sit ævl.

Jeg gad ikke mere og siger nu til Teddy:

–«Sagen er afgjort, vi kan ikke gøre mere. Ham her er altså det største røvhul af de to; ham skyder jeg hovedet af. Så kan du tage den lille skiderik der, men sørg for ikke at sprøjte mig til.»

– «Fint, jeg er også dødtræt af deres cirkus, men skal vi ikke give dem bare én chance?» spørger Teddy. – «Nej! Vi kan sku' da ikke blive her hele dagen, det er jo ikke en femårsplan.»

Begge har vi nu demonstrativt afsikret og spændt hanerne på jernene, og jeg er gået om bag direktøren og kildrer ham i nakken med Colten. – «Okay – 30 sekunder.»

Vi kikker på urene, de er begge paralyserede.

Direktøren stønner noget. – «15 sekunder,» siger Teddy.

Direktøren er helt fra snøvsen og siger igen noget ret uforståeligt, men højere. Maddiken jamrer.

Jeg spørger: – «Siger De nu, at De vil ordne begravelsen?» – „Ja!»

– «Godt, den køber vi, men har De også forstået, at det skal være en ordentlig begravelse, og at hverken moderen eller familien skal have flere problemer?»

– «Ja!» – «Vi sender repræsentanter fra modstandsbevægelsen ud og kontrollerer begravelsen, og er den ikke 100 % i orden, så ryger I begge to. Det vil være os en sand fornøjelse.»

Jeg får kontakt til min mor, Else og beder hende tage ud til begravelsen.

Hun prøver at undslå sig.

– «Jeg var jo også til Lille Svends begravelse,» siger hun, – „jeg kan ikke tåle alle de begravelser. Jeg sidder hele tiden og tænker på, at det lige så godt kunne være dig, der ligger i kisten.»

Selv samme dag, som vi havde været i audiens i sygekassen, tager de to skiderikker ud til Louis mor, beklager og undskylder deres uforskammede behandling af hende og lover hende bod og bedring. Hun kan blot fremsætte sine ønsker, og de vil blive opfyldt til punkt og prikke.

Alle formaliteter vil de ordne, hun skal ikke have nogen form for besvær. Louis mor er overrasket, især over skriverkarlens forvandling.

Louis søster spurgte efter krigen, – «sig mig John var det dig, der sørgede for Bjarnes begravelse?» – «Ja!» – «Hvad har du gjort, for de var fuldstændig fra den?» – «Ingenting, blot snakket lidt med dem.»

Om begravelsen berettede min mor – Else – «modstandsbevægelsens repræsentant»:

– «Uden for og inde i kirken var fyldt op med beplantninger, de må have samlet træer ind fra hele København. Overalt strålede levende lys i kirken. (Stearinlys var en sjældenhed.) På balkonen var et meget stort kor og en operasanger, samt en kammerkoncert – kvartet.

Ved du hvad Aage, sangene havde ikke den almindelige sorte sørgerand, nej, det var en guldkant. Ved kisten lå en meget stor krans med et bånd, FREMTIDEN-den lyste langt væk.»

Billedet er uden al tvivl arrangeret til ære for pressen, men dramatik mangler ikke.

Nu skal man lige huske at de omkring 1.000 ofre i befrielsesrusens dage skyldtes vådeskud – vildfarne kugler – sprut og ukendskab til skydevåben.

I efterkrigstiden opstod en nationalisme, som havde været efterlyst i de fem forbandede år. Heltemod – garneret med ædle krigere og endelig en dansk hær, der stolt marcherede iført Tommyers brugte uniformer, købt på overskudslagre, med Dannebrog vajende – nu var der fred – nu begyndte kampen for at oprette Danmarks ære – vi blev optaget i de allieredes skare. Hurra – hurra.

Maj dagene 1945 – Befrielsesrusen – de sidste dages hellige – meningsløse ofre

På Jagtvejen lød der heftig skydning. I god afstand kørte vi ind og parkerede i en sidegade for at gå stille og roligt i enkeltkolonne mod krigsskuepladsen.

Der var ingen grund til at forhaste sig, for tidsfaktoren var nu på vor side. Vi listede os frem gennem gårde og sidegader og fandt en gruppe soldater fra Den Danske Brigade.

Alle lå godt dækkede, men ingen af dem skød, og jeg spurgte, hvad der skete. Det vidste de ikke, men det blev påstået, at nogen skød oppe fra tredje sal dér. Soldaten udpegede nogle vinduer, der stod og flagrede.

– *«Hvem har kommandoen? – Kan vi få stoppet skydningen?»*

Han sendte bud efter en officer.

Jeg fortalte officeren, at vi var sendt af Københavnsledelsen for at få ro i gaden og bad ham stoppe skydningen.

– *«Jeg kan nemt stoppe mine egne folk,»* sagde han, *«men der ligger altså folk rundt om og skyder på må og få.»* Jeg foreslog ham nu, at vi gik op ad køkken- og hovedtrappen for at undersøge lejligheden, når der var ro i butikken.

Hans folk, der var uniformerede, var bedst til at finde og stoppe de skydende.

Det var vigtigt, at der ikke blev skudt. Jeg forklarede, at hvis der er Hipoer i lejligheden, går vi ind på fjerde sal, binder en snor i en håndbombe og kører den ind på tredje. Udenfor skal de vide, at hvis der åbnes vinduer, så er det os, der åbner dem, vi vil ikke pløkkes, slet ikke af vore egne. Han var helt enig.

Det var rart at samarbejde med et fornuftigt menneske. Lejligheden, hvorfra der skulle være skudt, var tom. Der havde ikke været løsnet et eneste skud fra den, og trods en grundig undersøgelse fandt vi ikke én patron eller et patronhylster.

Officeren blev orienteret, og han var ikke overrasket, som han udtrykte det, for der var heller ingen af hans folk, der havde set mundingsild fra lejligheden.

I gadekrydset er der stadig en mindesten for soldater fra Den Danske Brigade, der blev dræbt ved denne lejlighed –

af hvem? – hvorfor?

I de glade befrielsesdage blev op mod 1.000 mennesker slået ihjel, og endnu flere blev lemlæstede. Mange døde af vådeskud fra de sidste dages «hellige», der for enhver pris skulle indsnuse lidt krudtrøg – nu hvor der var fred.

Mit sidste drøn

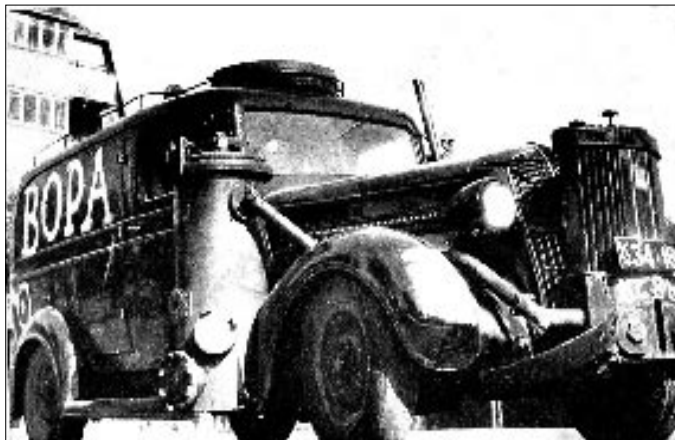
Nogle dage senere blev vi sendt til Kongens Nytorv. Samme taktik: I god afstand steg vi af vognene og gik. Det myldrede med frihedskæmpere, og der blev skudt særdeles livligt. Vi kravlede frem til én af dem og spørger venligt: – «Hvad skyder du på, min ven?»

– «Kan du se deroppe på taget af Det Kongelige Teater, der løber nogle Hipoer rundt.» Jeg kunne intet se, men han skød trøstigt videre. En anden, som kunne have været min far, spurgte vi:

– «Hvad skyder du på?»

– «Der var blevet skudt fra taget af Magasin du Nord.»

Der var intet at se, ikke engang en forvildet due. Vi listede bagom – for vore liv svævede i største fare – ned i Nyhavn. Her var fest og glade dage, og snart blev vi inviteret indenfor på en kop øl. Det dør man som regel ikke af, så vi sagde pænt ja tak. Herfra fik jeg øje på en varevogn, der mistænkeligt mindede om den, vi havde »leveret» til Heinckels værksteder med en færdigmonteret bombe på 90 kg.

Houlbergs pølsefabrik arbejdede for tyskerne, derfor blev deres kassevogne en af vor bedste forsyningskilder. Den vogn, jeg omtaler havde på siderne malet:

Frit Danmarks Radio.

Men den var ellers som bilen på billedet.

Da der kom nogle folk hen til vognen, bad jeg om tilladelse til at betragte den nærmere. Det viste sig snart, at de ikke blot kørte rundt med en ladning, der kunne have jævnet det halve Nyhavn, men også, at den fælde, den sløring, jeg havde lavet var intakt. Hvis man forsøgte at demontere bomben, ville den gå af.

Man troede ikke rigtigt på mig, men da jeg meget mindeligt opfordrede dem til at få skidt langt væk fra beboede steder, kneb det med at blive enige. Jeg bad dem vente med at flytte bilen, til det blev nat, hvor gaderne var mennesketomme, og så køre så stille, som det var muligt, til et sted, vi ville få anvist af folk fra Hæren.

Næste dag mødtes jeg med minører fra Hæren. Da de hørte, hvorledes jeg havde lavet sløringen, blev de og jeg enige om, at det sikreste var at sprænge bilen, og det gjorde vi så tidligt næste dags morgen på Amager Fælled. Det blev mit sidste store drøn. Sløringen var en overlevering, jeg havde fået af gamle kammerater, den stammede fra BOPAs kogebog. El-kontakt, pris 75 øre.

På krigsforbryderjagt – et tysk krigslazaret

Nogle af gutterne kom op, og jeg var ikke i tvivl om, at noget var helt galt. I en aflåst garage havde de fundet adskillige lig og masser af amputerede lemmer, ben og arme, i dynger.

I sommervarmen havde der udviklet sig al mulig råddenskab med sværme af spyfluer og en ulidelig stank. Jeg spurgte den engelske officer, om han havde mulighed for at gøre noget ved dette. Han overlod det til mig, og jeg spurgte tyskeren:

– *«Hvad har De af uddannelse?»*

– *«Jo, han var læge, men den øverstbefalende var officer.»*

– *«Hvordan kan De lade dette passere? I er jo et risikomoment – ikke bare for jer selv, men også for os danskere.»*

Det var han da godt klar over, og han havde så sent som dagen før protesteret kraftigt, da bossen med våbenmagt havde afvist civile danske myndigheder, som ville foretage et skøn over situationen. Når bossen havde talt til os, som han gjorde, skyldtes det formentlig, at han troede, vi var en forlængelse af det første besøg.

Han sluttede med at sige, at det vi havde set indtil nu, var for intet at regne mod det, vi kunne se på lazarettets sygestuer – det var slem. Vi havde tilkaldt flere af vore folk, og de lå nu i en jernring om hele skolen – dette skulle undersøges til bunds, ingen måtte smutte.

Jeg bad den næstkommanderende sammenkalde de andre læger, samt hvad de havde af ledende sygeplejersker. Da de var samlet, spurgte jeg ligeud, om de var indforstået med, at jeg tilkaldte danske sundhedsmyndigheder for at inspicere, idet jeg anså stedet for en sundhedstrussel mod os danske.

Her vaklede de, men lægen sagde til det tyske personale:

– *«Ligegyldigt, hvad der sker, kan det kun være til det bedre for vore patienter, jeg anbefaler, at vi gør det.»*

Det germanske skrigeri var nu afløst af saglig fornuft.

Englænderne kedede sig, og på mit forslag startede de en undersøgelse af samtlige mænd mellem 15 og 65 år for tatoveringer med mere. (SS'ere havde tatovering på armen). Jeg havde pr. telefon kontaktet danske myndigheder og blev kørt rundt i systemerne. Men da alle, jeg kontaktede, havde mulighed for at ringe tilbage, varede det mindre end en time, før et hold læger var på pletten. Embedslægen spurgte nu:

– *«Hvad har I gjort ved den øverstbefalende?»*

– *«Intet,»* sagde jeg. *«Han er arresteret, mistænkt og sigtet for at have begået krigsforbrydelser, men han gik helt amok og overfaldt os. Desværre gled han ned ad trapperne, men jeg tror ikke, han er mere medtaget, end at han kan vente lidt for at blive indlagt her.»*

De danske læger forlangte, at vi eskorterede dem, og vi gik en hurtig runde. Føj for Satan! Det var den værste svinesti, jeg har været i. Der stank af død og råddenskab. Soldater lå med frygtelige pinsler. Smertestillende medicin havde man ikke haft i måneder, operationer var udført uden bedøvelse. Bandager havde man ikke, stumper af amputerede ben og arme var omviklet med toiletpapir, gennemvædet af blod og materie.

Jeg kaldte en oversygeplejerske hen:

– *«Hvorfor passer I ikke jeres arbejde? Man kan da ikke lade mennesker ligge sådan.»* Jeg krænkede utvivlsomt hendes faglige ære og stolthed, for hun blev vred.

– *«Må jeg svare, som jeg vil?»* – *«Naturligvis.»* – *«Har De, unge mand, prøvet at skifte en forbindelse af papir, der er groet ind i såret? Ved De, hvilke smerter man påfører patienten? Ved De noget om risici for, at infektionerne skal brede sig, når man åbner betændte sår?»* Jeg måtte svare nej.

– *«Så kender De også mit svar, vi vil gøre alt for at hjælpe disse stakler, men vi har bare ingen muligheder.»*

Embedslægen brød ind: – *«Skal jeg forstå det således, at tyskerne nu vil samarbejde med os og udføre de instruktioner, vi giver dem?»*

Svaret var et klart ja fra alle de tilstedeværende. Mindre end to timer efter vor ankomst rullede det ene danske hold ind efter det andet. Tyskerne blev sat til det grove, men de gjorde alle deres yderste for at rense ud i pestbulen. Lægerne ville have, vi skulle blive, men jeg afslog og bad om afløsning, og frihedskæmpere overtog bevogtningen.